

ترفند، فریب و غافلگیری در جنگ ۱

کتاب گروه ترجمه معاونت پژوهش و تولید علم

□ مقدمه:

کتاب «ترفند»، حاوی مطالبی پیرامون غافلگیری و فریب در جنگ می باشد. این ترفند در سطح راهبردی است و نه در سطح تاکتیکی. «ترفند» به عنوان یک اصطلاح نظامی پذیرفته شده مطرح می باشد. این اصطلاح و مفهوم نظامی آن، از زبان فرانسه وارد زبان انگلیسی شده، اما ریشه اصلی آن ایتالیایی و لاتین می باشد. گرچه واژه «فریب» در طول تاریخ جنگ همواره بر سر زبان ها بود اما بررسی های تاریخی پیرامون این واژه بسیار به ندرت صورت گرفته است.

علاوه بر این، هیچ مطالعه تحلیلی در زمینه آن صورت نپذیرفته است. فریب نظیر جنگ روانی یکی از تکنیک های راهبردی است که علیرغم قدمت آن که پیش از تاریخ بوده، یک واژه بین المللی است اما نیاز به احیاء مجدد دارد.

گرچه ارتقاء سطح فریب به یک سطح راهبردی تقریباً یک امر غیرعادی جلوه می نماید، اما تمامی سرویس های نظامی و اطلاعاتی نسبتاً بهره های تاکتیکی از آن برده اند.

1. STRATAGEM Deception and surprise in war

مؤلف: بارتون. والی Barton Whaley - سال نشر: ۲۰۰۷ - انتشارات: آرتک. هاوس ARTECH

HOUSE آمریکا - تعداد صفحه: ۵۶۰

بدین ترتیب، درکلی ترین سطح راهبردی، انگلیسی ها آن را ترفند یا فریب نامگذاری کرده اند و سازمان اطلاعات مرکزی امریکا از آن به عنوان فریب یاد کرده است. به همین منوال، تغذیه عمدی اطلاعات گمراه کننده و دروغ در سرویس های اطلاعاتی دشمن به عنوان فریب قلمداد گردیده است. فریب یک هنر نظامی و نه یک حرفه می باشد و کمتر به عنوان علم تلقی می گردد.

ترفند سیاسی و نظامی در شیوه ای که به عنوان فنون تلقی شده اند، با یکدیگر متفاوت هستند. به عبارتی، ترفند سیاسی به عنوان یک عنصر در فرآیند اجتماعی سازی کلی تلقی می شود که ما حاصل فرآیند یادگیری به صورت خطا و آزمون است و با استفاده از فشارهای اجتماعی، رقابت ها و غیره به دست می آید. ترفند فنی است که از طریق آموزش و تعلیم آگاهانه از سوی استادکار به شاگرد منتقل می شود.

در این کتاب، فریب به عنوان دکترین نظامی ملی مورد بحث قرار گرفته و به این امر اشاره شده است که ظاهراً «فریب» تا اوائل قرن بیستم به عنوان یک اقدام کم و بیش استاندارد در ارتش انگلستان جایی نداشت.

واژه فریب نظامی از امریکا به انگلیس منتقل گردید. آلمان نیز تنها قدرتی بود که فریب راهبردی را در سراسر جنگ جهانی دوم مورد استفاده قرار داد.

اتحاد جماهیر شوروی [سابق]، از فریب به عنوان بخشی از دکترین نظامی خود در قبل از جنگ جهانی دوم بهره برداری نمود.

علاوه براین، در اوائل سال ۱۹۱۸، استالین شخصاً موضوع غافلگیری را به عنوان «عامل» عمده در جنگ مورد تاکید قرار داد. دلائل و شواهدی مبنی بر انجام عملیات فریب راهبردی توسط ارتش ایتالیا در دست نمی باشد.

اسرائیل [رژیم صهیونیستی] از کشورهای است که در زمینه عملیات «فریب راهبردی» تقریباً همپای کشورهای امریکا و روسیه است.

چینی ها نیز از دیرباز دارای تئوری و دکترین «غافلگیری» و «فریب» بوده اند.

این روند از زمان های قدیم و هنگامی که اولین متون مربوط به تئوری نظامی تدوین گردیدند، تا زمانی که دکترین های معاصر چریکی و جنگ انقلابی توسط «مائوتسه. تونگ» تنظیم شد در آن کشور حاکم بوده است.

در جریان جنگ کره، ارتش آزادیبخش خلق چین، مهارت خویش را در انجام عملیات های کمین و حملات غافلگیری به ویژه در شب، به اثبات رساند. در بخشی از کتاب «ترفند»، جایگاه غافلگیری و فریب در تئوری نظامی مورد بحث و بررسی قرار گرفته است و این نکته مورد اشاره قرار گرفته است که «فریب» هیچ گاه به طور کامل در تئوری نظامی جای نگرفته است. همچنین به تهاجم غافلگیرانه هسته ای نیز توجه شده و چنین آمده که نوآوری انقلابی در تسلیحات هسته ای تقریباً توجه فوری به مسأله حمله هسته ای غافلگیرانه را به خود اختصاص داده است. اگر چنین حمله ای در همان وسعتی که این تکنولوژی اجازه می دهد به وقوع بپیوندد، در این صورت، پیروزی با هزینه کم نصیب طرفی خواهد شد که اولین ضربه را وارد نماید.

بازدارندگی در قبال چنین تهدیدی بستگی به قابلیت ضد آن دارد. این امر یعنی ایجاد یک سیستمی که بتواند موجب هشدار اولیه، تصمیمات سریع و استقرار فوری تسلیحات گردد.

کتاب «ترفند» دارای شش فصل به شرح زیر می باشد:

فصل اول شامل:

ترفند در جنگ، فریب در تاریخ، متخصصین، فریب ها در جنگ، عملیات انحرافی، استتار و دروغ پراکنی.

فصل دوم شامل:

فریب در دکترین های نظامی ملی کشورهای انگلیس، آلمان، امریکا، روسیه، ایتالیا، ژاپن، فرانسه، اسرائیل [رژیم صهیونیستی] و چین.

فصل سوم شامل:

جایگاه غافلگیری و فریب در تئوری نظامی، اخلاق در [عملیات] ترفند، [اقدامات] چریکی، جنگ چریکی شبیه سازی شده، رویکرد غیرمستقیم در راهبرد، غافلگیری و اصول جنگ.

فصل چهارم شامل:

تئوری ترفند، اهداف و انتظارات جایگزین، ترفند به عنوان یک شیوه تصمیم گیری، مبارزه با فریب، اقدامات آتی.

فصل پنجم شامل:

مطالعه تحقیقاتی، سیاست های ضعیف نرم، همزمانی ترفند و فریب، علت های غافلگیری، عوارض زمینی، شرایط جوی، شرایط زمانی، پیش پندارها، غافلگیری و تلفات، غافلگیری در شرایط تهاجمی - دفاعی، محیط های نظامی: زمینی، دریایی، هوایی، آبی خاکی.

- عملیات زمینی
- عملیات دریایی
- عملیات هوایی
- عملیات آبی - خاکی

فصل ششم: نتیجه گیری های نظری

امنیت گزینه ها، گزینه ها و امنیت کم حرفی، اقتصاد ابزارهای مربوط به ترفندهای خاص، اقتصاد مربوط به ابزارهای طراحی سناریو، اقتصاد ترفند، سرمایه گذاری، بازگشت سرمایه، پوشش و فریب، موازنه بین فریب و ضد اطلاعات، امنیت فریب، بُعد تاکتیکی - راهبردی، دائمی بودن ترفند، ترفند کلی و ناهماهنگی و بی نظمی در روند اطلاعات و ناتوانی سیستم اطلاعاتی جهت نظارت سریع بر حوادث جنگ.

نظر تلخیص کننده:

کتاب «ترفند» که در سال ۲۰۰۷ چاپ شده است، دربرگیرنده موضوعات جدید و متناسب با زمان می باشد.

مطالب ارائه شده عموماً حاوی دیدگاه های نظریه پردازان غربی می باشد، مثال های ذکر شده نیز از این نوع می باشند. در بخشی از این کتاب به استفاده از تکنولوژی هسته ای برای دستیابی به پیروزی با هزینه کم اشاره شده و این همان دیدگاه غربی هاست که برای رسیدن به اهداف خویش از کاربرد هیچ سلاحی ولو هسته ای ابایی ندارند. کما این که آمریکا سردمدار این دیدگاه در جنگ جهانی دوم از سلاح های اتمی علیه دو شهر هیروشیما و ناکازاکی ژاپن استفاده کرد و در جنگ خلیج فارس نیز از گلوله های اورانیوم ضعیف شده علیه نیروهای عراقی بهره برداری کرد و این نمونه ها حاکی از بی توجهی واضح غرب به ویژه آمریکا به موضوع حقوق بشر می باشد و این در حالی است که آنها خود را مدعی طرفداری از حقوق بشر می دانند!!